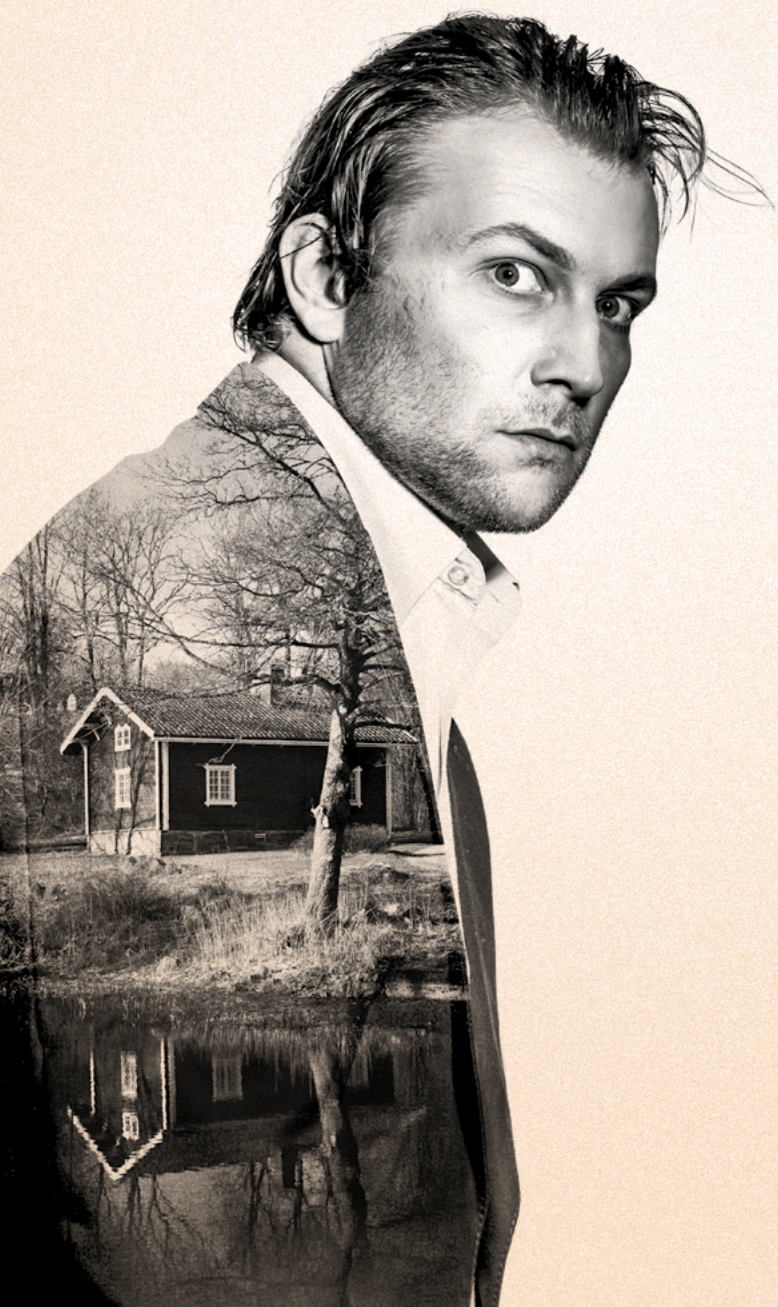

Vaino Vahing

Suvekool

DRAAMA
kahes vaatuses

Esietendus 17. aprillil 2025
Endla Teatri Küünis

lavastaja, kunstnik
ja muusikaline kujundaja

Ingomar Vihmar

valguskujundaja

Margus Vaigur

etenduse juhid

Sandra-Stella Eilaste, Astrid Kivila

valgusmeistrid

Ivar Piteraskihh, Iiris Purge, Karmen Tellisaar

helimeister

Janek Vlassov

kostümeerija

Lisette Pent

grimeerija

Karina Pajunurm

lavameister

Janek Vlassov

Isa
Jaan Rekkor

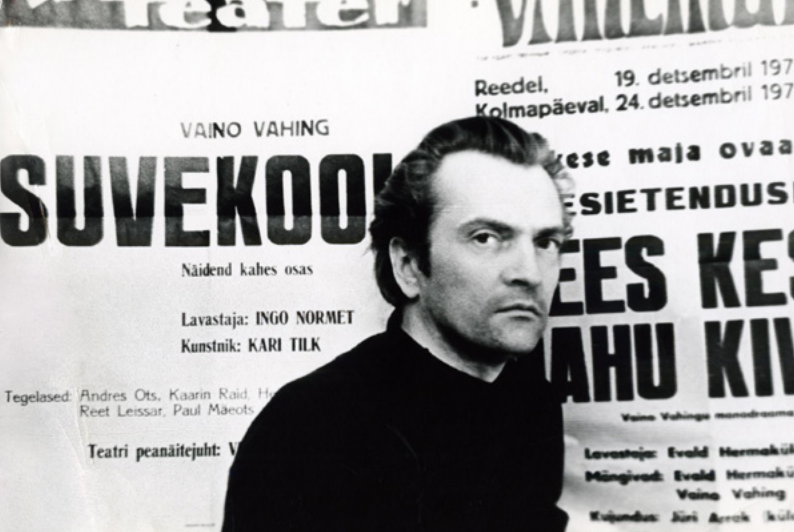
Ema
Kleer Maibaum

Mees/Poeg
Nils Mattias Steinberg

Poja naine
Astra Irene Susi

Äi
Ingomar Vihmar

Tädi Elviira
Kati Ong

Vaino Vahing sündis 15. veebruaril 1940 Tartumaal Meeksi vallas Aravu külas. Õppis 1947–1954 Aravu ja Meeksi 7-klassilistes koolides ning 1954–1957 Tartu Meditsiinikoolis, mille lõpetas kiitusega. 1957–1963 õppis Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonnas. 1963. aastal abiellus Anne Ivaskiga (1963–1969 Vahing, alates 1972 Kalling). 1963–65 töötas Jämejala Psühhoneuroloogiahaiglas ordinaatori, osakonnajuhataja ning peaarsti asetäitjana, 1965–67 oli Vabariikliku Tartu Psühhoneuroloogiahaigla kliinilises ordinatuuris psühhiaatria alal ning töötas 1967–75 samas kohtupsühhiaatria eksperdina. 1967 ilmusid tema esimesed jutud ajakirjas Noorus. 1968–71 oli TRÜ kaugõppeaspirant psühhiaatria alal. 1969 abiellus Maimu Sepinguga (1969–79 Vahing, alates 1979 Berg). 1970 ilmus Vahingu esimese raamatuna jutustus „Lugu“. 1971 kaitses ta meditsiinikandidaadi kraadi farmakoloogias ning kirjutas oma esimesed näidendid „Potteri lõpp“ ja „Suvekool“. „Suvekool“ jõudis teatrilavale 1972. aastal L. Koidula nimelises Pärnu Draamateatris (lavastaja Ingo Normet), „Potteri lõpu“ lavastas Mati Unt Vanemuises alles 2002. aastal. 1973 astus Vahing ENSV

Kirjanike Liitu. 1974 sündis tütar Julia. 1975–1981 töötas Vahing TRÜ psühhiaatriakateedri dotsendina. 1975 lavastas Evald Hermaküla Vanemuises tema mononäidendi „Mees, kes ei mahu kivile“, kus Vahing esines korduvalt Jaan Oksa rollis. 1976 mängis ta peaosa Peeter Simmi filmis „Võsakurat“ ning 1979 metsavenda Olav Neulandi filmis „Tuulte pesa“. 1982 esietendus Vanemuises Vahingu ja Madis Kõivu näidend „Faehlmann“, lavastajaks Evald Hermaküla. Samal aastal pälvis Vahing Friedebert Tuglase novelliauhinna novelli „Machiavelli kirjad tütrele“ eest. 1982 abiellus Vahing Heli Raavega, abielu lõppes 1984. 1984 jõudis Pärnu Draamateatri lavale Vahingu näidend „Testament“ Kalle Käsperi lavastuses ning Eesti Draamateatris „Mees, kes ei mahu kivile“ Evald Hermaküla lavastuses. 1987 astus Vahing Eesti Teatriliidu liikmeks. 1991 võitis ta näitekirjanduse aastapreemia oma näidendi „Pulmad“ eest, näidend ise jõudis lavale 2011. aastal Eesti Draamateatris Ingo Normeti lavastuses. 1994 algas Vahingu kooselu Ele Süvalepaga. 1997 lavastas Kalev Kudu Vanemuises „Suvekooli“, 2003 Ingo Normet Eesti Draamateatris „Testamendi“ ning 2004 jõudsid Rakvere Teatris lavale „Suvekool“ Mati Undi lavastuses ning Rahvusooperis Estonia Vahingu ja Katri Aaslav-Tepandi näidend „Teatriromanss“, lavastajaks Katri Aaslav-Tepandi. 2001 sai Vahing Eesti Vabariigi Valgetähe IV klassi teenetemärgi, 2002 Kultuurkapitali draama-auhinna kogumiku „Mängud ja kõnelused“ eest ning 2007 Eesti Ekspressi kultuurilisa Areen aastapreemia. Lisaks ajakirjanduses ilmunud loomingule ja artiklitele avaldas Vahing eluajal üle viieteistkümne raamatu ning on koostanud ja toimetanud kümnekond psühhiaatria-, kirjanduse- ja teatrialast kogumikku.

Vaino Vahing suri 23. märtsil 2008 Tartus ja maeti Mehi-koorma kalmistule.

Hando Runnel

Vaino Vahingu loomingust

Vahing tuleb ja avastab selles maailmas, mida enamik on harjunud kujutlema korrastatuna ja heakorrastatuna, ikka ülesmäge minevana, algusest lõpu poole kulgevana, mõistliku ja mõttekana, põhjusliku ja tagajärjekana, korrastamatust ja motiveerimatust, näitab igas uues hetkes peituvate juhuste küllust, valiku võimalikkust, igas hetkes peituvat põhimõttelist vabadust tegutseda või liikuda üksipuha millises suunas. Vabadus on hetkes. Inimelu tervenisti on siiski sõltuvuste ja paratamatuste ikkeis. Vahing püüabki näidata peamiselt sõltuvuste ürgseid, mõistusele alistumatuid, mõistuseapostlite poolt tihtilugu alavääristatud alasid. Vahing ei uuri ühiskonna võimu- ja vaimuhierarhiaid ega seal valitsevaid pingeid, kuigi ta neid näeb ja kaudselt ka kirjeldab. Vahingu päriszureks on üksikisik, inimeseks olemise pinge ja raskus üksikolendi enda sisekosmoses. /---/

Nii nagu Vahingu teostes leidub kujusid, kes suhtlevad kahe ilmaga, siin- ja sealpoolsega, on Vahing ka iseenast müstifitseerinud või mütologiseerinud. Ka tema ise on asetunud kahte reaalsusse. Kord on ta autor, kord autori poolt loodu, mõni kuju selle autori jutus, mõni *vahingo*, mis tähendab soome keeles häda, viletsust, õnnetust. Iga kunstniku elu muutub kriitikute ja kaasatundjate töötlemisel varem või hiljem „müüdiks“. Kui kunstnik seda protsessi ise toetab või algatab, on tegemist esteetilise hoiakuga, mis annab mõista, et kunst on eeskätt kunstniku isiksuse väljendus, ja tema isikut ümbritseva tegelikkuse refleksioon või kaemus alles pärast seda, sellele lisaks. Selline hoiak tähendab, et kunstniku elu

on üksainus asi, teda ei saa jagada avalikuks ja varjul peetud eraeluks. See tähendab totaalse inimese nõuet kunsti tegemisel. Teadlik kunstnikuhoiak on üks oluline eeldus kunstnikukssaamisel. Vahing-kunstnik proovib olla totaalne inimene. Ta kirjutab spontaanselt, tõtakalt, rabedalt, mittekirjanduslikult, ebaestetistlikult. Sellega erineb ta paljudest teistest autoritest, kellel küll ka on oma kindel kunstnikuhoiak, kuid kes on liialt kunstnikud, liialt ühe elukutse esindajad ja kes paljastavad publikule ainult oma ühe, n.-ö. parima, esinduslikuma, professionaalsema külje, jättes oma totaalsuse avamata; kelle kunst on seetõttu sujuvam, estetistlikum, omaenda stiili jäljendamisse, maneerlikkusse suubuv. Ent Vahingu valitud totaalsuse teel on omad ohud. Siin kummitab kunsti hajumise võimalus: hõlpsamini võib hajuda kunstiline stiil, laguneda kunsti kooshoidev vorm, kunst võib muutuda dokumendiks, langeda esteetilises mõttes kunstieelsesesse olekusse.

*Kirjutama hakkasin ma juba
küllalt vana mehena. Esialgu tekkis
vajadus kirjutada nagu mingi protesti
näol. Nimelt tundsin, et kirjutama
peaks hoopis teisiti, kui teevad seda
minuealised kirjanikud. See oli naiivne
protest ja need impulsid, mille ajel mu
esimesed jutud sündisid, olid samuti
üsna primitiivsed, isegi infantiilsed.
See peaks ka lugejale kergesti arusaadav
olema. Hiljem, iga uue jutuga tundsin
ma, et kirjutamine viib mind edasi.*

*Kirjutamise käigus pidin ümber
hindama paljud oma senised tõesed.
Praegu olen parajasti nii kaugel, et ei
suudagi täpselt defineerida, mis see
kirjandus õieti on. Võin öelda ainult nii
palju, et kirjutamine ja üldse igasugune
looming on pidev eneseavastamise
ja -avamise protsess, mis saab alguse
sisemisest sunnist. See käib muidugi
ainult ausa kunsti kohta, see käib
üldse igasuguse kunsti kohta, sest ilma
ennastsalgava aususe ja siiruseta
mingit kunsti ei sünnigi.*

Viimase aasta olen ma pühendanud põhiliselt teatrile. Olen kirjutanud paar näitemängu. Üks neist, „Suvekool“, on Pärnus ka juba lavale tulnud. /---/

Tegelemine teatriga huvitab mind mitmest aspektist. Nüüd ma veendusin esmakordselt, mis tähendab, kui sa kuuled enda teksti teiste inimeste suust, kui sa näed proove, kus kümme inimest tegelevad sinu mõtetega. See on elamus, midagi hoopis uut, mida peab kogema ka kirjanik, kes võib-olla kunagi näidendit ei kirjuta. Dramaturgias ilmneb eriti selgelt, et elu ise ja selle mehhaaniline kopeerimine pole veel kunst. Võib kirjutada elust sõna-sõnalt maha, jätta samaks teksti, situatsiooni, miljöö, kuid see elu fotograafiline koopia hakkab alles siis laval kunstina mõjuma, kui tuuakse sisse mingi uus ja oluline rõhuasetus. Alles siis läheb kopeeritud elu üle kunstiks, mänguks.

Peeter Tulviste

Vaino Vahingu *Spiel*'ist

Tulen teatrist korra ära Vahingute koju Nõva tänavale, See oli ikka mitu head aastat täiesti eriline koht Tartus, kuhu pea igal õhtul võis julgelt sisse minna ja võisid kindel olla, et seal on ees hea vaimukas seltskond. See oli puust eramaja. Nad elasid teisel korrusel. Kitsas trepp läks üles. Majas oli kuivkäimla. Suhted majaperemehega olid üle mõistuse keerulised, millest võib aru saada. Kujutage ennast ette majaperemehe rollis, kui õhtuti niisugune seltskond seal koos käib. /---/ Seal läksid elu ja kunst tihtipeale sassi ja päris kaine asi kunagi ei olnud, aga teise äärmusesse jõudis tihtipeale välja. Juua võib lõpuks kus tahes, aga palju olulisem oli vaimsus, mis seal valitses. Seal käis Vahingu *Spiel*.

Ta võttis mingisuguse asja, millega kõigil inimestel on kuigivõrd tegemist, aga tema hakkas seda kuidagi eriliselt esile tõstma ja tähtsustama, sellest sümbolit tegema. /---/

Ükskord leidis Vaino kuskil poes ühe kõige totrama leiutise, mida olin elus näinud. See oli taskulamp, mille küljes oli väike ventilaator. Pisikene rattakene. Ükssama patarei andis valgust ja ajas seda ventilaatorit ringi. Ta oli sellest nii vaimustatud, et läks sinna poodi tagasi ja ostis need kõik ära.

Vaino rääkis vaimustusega, et hommikul ärgates läheb ta kõigepealt alla vaatama, kas ajaleht on juba tulnud. Kui ei ole, siis natukese aja pärast läheb uuesti. Ja enne muud vaatab läbi leinakuulutused. See andis talle ta oma

jutu järgi terveks päevaks hea rahuliku töömeeleolu: näe, nemad on surnud, aga mina elan! /---/

Ta tassis aastate kaupa endaga kaasas rasket portfelli, kus olid žgutid ja kõikvõimalikud asjad, mida võib esmaabi puhul tarvis minna. Suur oli tema, kui nii tohib ütelda, rahulolu, kui ta kord sõitis bussiga Tartust Tallinna ja buss läks ümber. Siis ta sai esimest korda kasutada kõiki neid asju, mida ta ka suure lahkuse ja rõõmuga tegi, sest oli kohalviibijate seas ainukene arst, lisaks vajalikud vahendid kaasas. Õnneks seal kellegagi midagi lausa eluohtlikku ei juhtunud. Sellest oli tal, ausalt öelda, kahju. Kurtis, et žgutt jäi kasutamata.

Ennist nimetasin, et Vaino tõstis asju esile ja andis neile kummalise, võiks öelda sakraalse tähenduse. Niisamuti tõstis ta vahel esile mõnda käitumisakti, andis sellele pehmelt öeldes ebatavalise tähenduse. Oli Vaino sünnipäev, 15. veebruar (ma aastat ei mäleta), tol ajal elas ta Tähtvere pargi servas. Olime seal tükk aega hooga sünnipäeva pidanud, kui meie peades tekkis helge mõte, et võtame takso ja sõidame Aravule Vaino vanematekoju. Kell võis olla kümne-üheteiskümne vahel, meie Tõnu Tepandiga võtsime endale missiooniks takso muretse-da. Tänapäeval helistatakse takso maja ette, aga tol ajal tuli tänaval otsida mõnd neist vähestest taksodest, mis linna vahel tuisku trotsisid. Asi tundus lootusetu, aga me saime takso, ja juht oli nõus selle ilmaga maale sõitma. Kuidas ta autot maanteel hoidis, mille järgi 60 kilomeetrit sõitis, jäi arusaamatuks. Aga Aravule me jõudsime. Tahtsime tuppä minna, aga Vaino ütles ei-ei-ei, hoopis sauna läheme. Lasksime takso minema ja kõndisime läbi lume sauna. Külma talveöö. Läheme sauna ja tema võtab taskust vile ja vilistab. Me küsime, mis sa vilistad. Ta

ütleb, et ma vilistan, sest siis isa mõtleb, et huvitav, kes see saunas vilistab, ja tuleb vaatama. Siis ta vilistas tükk aega, enne kui isa vile peale üles ärkas. Isa tuligi vaatama – no igaüks tuleks vaatama, kui saunas keegi vilistab, eks ole – ja oli poeg tulnud sünnipäevakülastega. Vaino pidas seda väga oluliseks, et me kohe tuppa ei marssinud, vaid saunas vilistasime. Teie naerate ja meie ka naersime, aga Vaino jaoks see ei olnud mitte ainult nali. Sel oli mingi muu tähendus, kõrgem tähendus kui nali. Või kui tuua näide Vaino loomingust, siis olgu selleks tegelane „Suvekoolist“, kes taskulambiga Rootsi sputnikule signaale saadab. Kas Rootsil üldse sputnikuid oli, seda ma ei tea, aga paraku olid taskulambid, nagu viledki, Vaino jaoks taas ühed sakraalsed asjad.

*Minul on vähemalt kümme
aastat nii elus kui kirjanduses olnud
printsiiip, et ma pean mängima. Meil oli
kogu aeg Spiel. Hermaküla ja Tooming
ja Unt ja kogu aeg Spiel ja Spiel. Černov
süüdistas mind, et Vahing räägib
liiga palju Spiel'ist, špiilib teadlikult
inimestega, sest ta oskab seda. Aga ma ei
olnud „Homo ludensit“ lugenud.*

*Kui nägin, et minu mäng teiste
inimestega käivitub, siis sain sellest
rahulduse. Spiel oli mäng vis-à-vis,
elava inimesega, mitte kompuutri-
ega kaardimäng. Minu põhimõte on, et pean
oma mänguga inimese endast välja
viima, nii et ta unustab ära, mis
ta minuga räägib. Saavutasin
päris häid tulemusi.*

Vaino Vahing, 1993

*Võib-olla on see imelik ja täiesti
isikupärane, kuid mina ei suuda hoida
lahus oma loomingut ja oma elu.
Minu ideaal on selline, et see, mida ma
kirjutan, peaks saama ka minu
eluks, ja et mu elu oleks sama avalik
nagu mu looming. Kas ma kunagi selleni
jõuan – vaevalt et jõuan, vaevalt et
ükski inimene jõuab, sest looming
ongi just see, mis annab pidevalt uusi
impulsse, esitab uusi valikuid.
Looming ja elu on samaväärsed.*

Vaino Vahing, 1972/73

„Suvekooli“ varasemad lavastused

14. oktoobril 1972 Lydia Koidula nimelises Pärnu Draamateatris. Lavastaja Ingo Normet, kunstnik Kari Tilk.

Osades: Isa – Heino Arus, Ema – Hilja Varem, Mees/Poeg – Andres Ots, Poja naine – Kaarin Raid, Äi – Paul Mäeots, Tädi Elviira – Reet Leissaar, Külamehed – Heino Uustal ja Arvi Hallik.

8. veebruaril 1997 Vanemuises.

Lavastaja Kalev Kudu, kunstnik Silver Vahtre.

Osades: Isa – Jaan Kiho, Ema – Kais Adlas, Poeg – Kalev Kudu, Poja naine – Merle Jääger, Tädi Elviira – Diana Klas, Äi – Lembit Eelmäe.

11. juunil 2004 Rakvere Teater Kalame Talumuuseumis Karepal. Lavastaja Mati Unt, kunstnik Kristi Leppik.

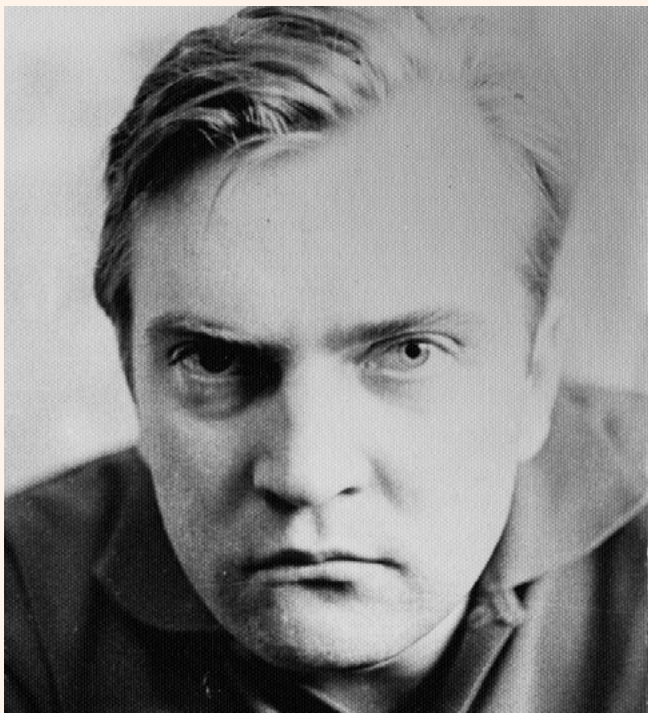
Osades: Isa – Erik Ruus või Tõnu Tepandi, Ema – Marika Vaarik või Tõnu Tepandi, Poeg – Üllar Saaremäe või Tõnu Tepandi, Tema naine – Ülle Lichtfeldt või Piret Rauk või Tõnu Tepandi, Äi – Tõnu Tepandi, Tädi Elviira – Kais Adlas või Tõnu Tepandi, Kass – Rannakass või Tõnu Tepandi. Kaastegev ansambel „Streptococcus Pyogenes“ – Elmar Sats, Tarmo Linnas, Heiki Kübar või Tambet Pukk ja Üllar Saaremäe.

Kõige all

Armastus on kõige all.
Tema kannab isamaja,
raskusi, mis eluks vaja.
Armastus on kõige all.

Armastus on kõige all.
Ime, et kõik ära kannab,
isegi veel võrseid annab.
Armastus on kõige all.

Hando Runnel

Vaino Vahing, 1973

Kava koostamisel on kasutatud Vaino Vahingu tsitaate intervjuudest „Otseseid vastuseid kaudsetele küsimustele“ (intervjueerija Joel Sang, ilmunud kogumikus „Thespis. Meie teatriuuendused 1972/73“, Ilmamaa 1997) ja „Tahan saada poliitikuks, aga ei oska“ (intervjueerija Astrid Reinla, ilmunud ajakirjas Vikerkaar nr 7, 1993), katkendeid Hando Runneli arvutusest „Vaino Vahingu üksildus“ (ilmunud ajakirjas Looming nr 2, 1973), Peeter Tulviste meenutusi Ööülikooli loengus „Fantaasia ja reaalsus Vaino Vahingu loomingus“ (kaaslektor Ingo Normet, loeng toimus ja salvestati 2004. aasta suvel Karepal Kalame Talumuuseumis ning selle üleskirjutus on avaldatud kogumikus „Vahing. Mälestusi Vaino Vahingust“, Hermes 2011) ning Hando Runneli luuletust „Kõige all“. Fotod Vaino Vahingust on pärit Eesti Kultuuriloolisest Arhiivist, „Suvekooli“ varasemate lavastuste fotod Endla, Vanemuise ja Rakvere Teatri arhiividest ning „Suvekooli“ proovi pildistas Kalev Lilleorg.

Kava koostas Anne-Ly Sova. Lavastuse plakatifotod tegi Priit Loog. Plakati ja kava kujundas Koidu Pilve.

lavastusjuht **Andrus Jõhvik**
pealavameister **Kaido Päästel**
vanemlavameistrid **Ando Loosaar, Fred Laur, Janek Lipponen**
lavameistrid **Lauri Allikas, Erko Leppik, Sergei Peetso, Mario Valmas**
dekoratsioonide valmistajad **Kaido Päästel, Viljar Viik**
butafoor-dekoraator **Kaido Torn**
tekstiilide värvija **Anu Heinsalu-Diževski**
kostüümiala juhataja **Ester Kasenurm**
kostüümide õmblejad **Urve Kasenurm, Urve Enne, Epp Mõts**
grimmiala juhataja **Ivi Smeljanski**
grimeerijad **Sirle Teeäär, Karina Pajunurm, Kertu Vilgats**
kostümeerijad **Kärt Altjõe, Airin Vaarmann, Lisette Pent**
inspitsient-rekvisiitorid **Anu Hövel, Astrid Kivila, Silja Koppel,**
Sandra-Stella Eilaste
heliala juhataja **Siim Rohtväli**
helimeistrid **Tarmo Jürgens, Janek Vlassov**
valgusala juhataja **Margus Vaigur**
valgusmeistrid **Karmen Tellisaar, Ivar Piperskihh, Iiris Purge**
videomeistrid **Argo Valdmaa, Antti Aalmaa**
muusikajuht **Feliks Kütt**
turundus- ja müügijuht **Inger Lilles-Nestor**
trupijuht **Aigi Veski**
peaadministraator **Ain Miilberg**
haldusjuht **Kaido Lüll**
dramaturgid **Anne-Ly Sova, Ott Kilusk**
loominguline juht **Ingomar Vihmar**
teatrijuht **Roland Leesment**

SA Endla Teater
Keskväljak 1
Pärnu 80010

kassa 442 0666
info 442 0667
www.endla.ee

Teatri toetajad ja koostööpartnerid

Täname

Autoriõigusi vahendab

